

Yarı Kamusal Mal ve Hizmet Olarak Temel Eğitim Hizmetleri: Sorunlar ve Çözüm Önerilerine Bölgesel Bir Bakış¹

Doç. Dr. Gülsüm Gürler HAZMAN

Afyon Kocatepe Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Maliye Anabilim Dalı Öğretim Üyesi
gulsumgurler@hotmail.com

Uzm. Mustafa KÜÇÜKİLHAN

Afyon Kocatepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Maliye Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi
mustafakucukilhan@aku.edu.tr

Özet

Teorik ve uygulama olmak üzere iki boyutu bulunan eğitim hizmetleri, bilginin edinilmesi ve yayılması noktasında toplumların gelişim aracı konumundadır. Bu araçla toplumlar; siyasi, ekonomik ve sosyal tüm alanlarda sorunlarına geçici veya kalıcı çözümler üretebilmektedir. Eğitim hizmetlerinin sorunları ve çözüm önerileri başlıklı yapılan bu çalışmada Afyonkarahisar İli'nde bulunan milli eğitim (merkezi idare yetkilisi olarak) ve belediye yöneticilerinin (yerel idare yetkilisi olarak) eğitim hizmetlerinde gördüğü ve yaşadığı bazı sorunlar ve çözüm önerileri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Çalışmada SPSS istatistik programı yardımıyla; güvenilirlik testi, sıklık dağılımı, frekans dağılımı ve Kruskal Wallis analizleri yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda güvenilirlik katsayısının 0.861 gibi yüksek bir oranda olduğu görülmüştür. Kruskal Wallis Analizinde ise eğitim hizmetlerinde yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin görüşler arasında (milli eğitim yöneticileri ve belediye yöneticileri bakımından) anlamlı farklılıkların olup olmadığı değerlendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Eğitim Hizmeti, Kruskal Wallis, Yarı Kamusal Mal ve Hizmetler

Basic Training Services as Semi-Public Goods and Services: A Regional Perspective of the Recommendations and Resolutions

Abstract

Education services which contents two dimension that theoretial and implementation is the most powerful tool for development of society. These tools can provide permanent or temporary solutions for politics, economical and social problems. Within the study that we performed about educational services problems and solition offers in Afyonkarahisar province's, we tried to search, get together problems and solution advices of national education institutions (called as central administration) and municipality (as the status of local authority)'s managers opinions about that. In that study, with the aid of SPSS statistic program; safety tests, interval distribution, frequency distribution and Kruskal Waillis technique had been analized. According to analysis result of reliability coefficient seen too high that 0.861. On the other hand, Kruskal Wallis Analysis evaluated that. If there are any divergence of idea about problems and solutions adiveces between national education institutions and municipality's administrators.

Key Words: Education, Kruskal Wallis, Semi-public goods and services

JEL Classification Codes: I28, H75, H77

GİRİŞ

Ülkelerin gelişmişliği doğrultusunda, günümüz kamu yönetiminde yeni arayışlara başvurulmaya başlanmıştır. Bu arayışlar halkın beklentileri ve ülkelerin öncelikli ihtiyaçlarına göre ekonomik,

¹ Bu çalışma, Afyon Kocatepe Üniversitesi 15.SOS.BİL.01 nolu proje ile desteklenmiştir.

sosyal, siyasi vb. konularda gerçekleştirilebilmektedir. Bu kapsamda toplumun tüm kesimini ilgilendiren eğitim alanında yaşanan değişim ihtiyacı da öncelikli yerini korumaktadır. Dünya genelinde pek çok devlet 1950'li yılların başından itibaren yaşanan liberalleşme rüzgârı ile birlikte eğitimde yeni modern politikaları geliştirmeye başlamışlardır (Rizvi ve Lingard, 2010: 1). Bu rüzgâr sonrasında iktidarda olan veya iktidarda olmaya talip olan tüm siyasi partilerin gündemlerinde sürekli olarak eğitim sisteminde iyileştirme yapma düşünceleri oluşmuştur. Bu düşünceler, eğitim sisteminde bazen olumlu bazen de olumsuz yansımaları beraberinde getirmektedir. Haddad'ın ifade ettiği üzere eğitim sisteminde olumlu bir değişimin gerçekleştirilebilmesi için yeni bir eğitim sistemine geçilmeden önce planlamanın çok iyi bir şekilde yapılması gerekmektedir (Haddad, 1995:17-18). İyi yapılacak bir planlama, teknolojinin hızla geliştiği günümüzde eğitimde beklenen başarının da elde edilmesini sağlayacaktır.

Eğitimde beklenen başarının elde edilebilmesine katkı sağlayabilme noktasında yapılan bu çalışmanın amacı Afyonkarahisar İli kapsamında Türk Eğitim Sistemi'nde yaşanan bazı sorunları ortaya çıkarmak ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri geliştirmektir. Eğitim hizmetlerinde yaşanan güncel ve bölgesel sorunlar ve çözüm önerileri iki farklı grubun (milli eğitim yöneticileri ve belediye yöneticileri) görüşleri doğrultusunda geliştirilerek literatüre katkı yapılmaya çalışılmıştır. İl Milli Eğitim Müdürlükleri ve İl Belediye Yöneticilerinin seçilmesindeki amaç ise hem merkezi idare temsilcilerinin hem de yerel eğitim faaliyetlerinde bulunan belediye idarecilerinin eğitim hizmetlerine bakış açılarını değerlendirebilmektir. Bu sayede eğitim hizmetlerinde yaşanan sorunlar ve sorunların çözümüne ilişkin görüşler her iki grup itibarıyla değerlendirilmiştir. SPSS istatistik programı yardımı ile yapılan; Frekans Analizi ve Kruskal Wallis Analizi ile söz konusu iki grup arasındaki farklılıklar ve benzerlikler değerlendirilmiştir.

1. Eğitim Kavramı, ve Türk Eğitim Sisteminin Gelişimi

Kavram olarak eğmek fiilinden türeyen eğitim; eğmek, biçim vermek (Kızılluluk, 2007: 22), yükseltmek ve mükemmelleştirmeye çalışmak (Tozlu, 1997: 94) anlamlarına gelmektedir. Ayrıca eğitim; kişilerin sosyalleştirilmesi, (Hesapçioğlu, 1992: 17), mükemmelleştirilmesi, bireyin kendisi ve toplum için mutluluğunun sağlanması, refahı yüksek daha iyi bir dünya sağlanması (Minzu, 2015: 1), kendine güvenini artırması (Paliwall, 2016: 424), daha iyi ve kaliteli yaşam olanaklarının sağlanmasına yönelik etkinliklerin tümü olarak nitelendirilebilir (Hoşgörür ve Gezgün, 2005: 33). Bu etkinlikler okulda veya okuma yazma ve öğrenme faaliyetlerinin sürdürüldüğü herhangi bir yerde gerçekleştirilebilmektedir (Akyüz, 2012: 2). Gerçekleştirilen bu etkinlikler literatürde genel olarak iki başlık altında değerlendirilmektedir. Bunlar; formal (örgün) eğitim ve informal (yaygın) eğitim olarak aşağıda eğitim türleri başlığı altında açıklanmaya çalışılmıştır.

1.1. Eğitim Türleri

Eğitim türlerinden biri olan formal eğitim; planlı bir şekilde eğitim hizmetlerinin verildiği, yapısal ve yönetsel anlamda önceden belirlenmiş katı ve esnetilemez kuralları olan bir eğitim türüdür. Sarramona'nın da ifade ettiği üzere formal eğitim; öğretmen ve öğrencilerin aynı zaman ve mekân içinde eş zamanlı olarak eğitim faaliyetini aldığı-verdiği, belirli bir müfredatı bulunan eğitim türüdür (Dib, 1987: 1). Amaçlı ve programlı bir şekilde gerçekleştirilen formal eğitim; belirli yaş grubunda bulunan bireylere Milli Eğitim Bakanlığı'nın hazırlamış olduğu müfredata uygun hazırlanan eğitim hizmetini kapsar. Okul çatısı altında düzenli verilen bir eğitim olan formal eğitim; genel, mesleki ve teknik programları kapsamaktadır (Fidan ve Erdem, 1992: 13).

İnformal eğitim ise örgün eğitime hiç girmemiş veya örgün eğitimini tamamlamış bireylerin eğitim için kayıt yaptırma (yazılma), kursa veya eğitime alınma vb. işlem gerektirmeyen², öğrencinin aktif katılımına gerek duyulmayan, öğrenci ile öğretmen arasındaki iletişimin minimum seviyede olduğu, örgün eğitim kurumlarının işleyişi ile bağlantılı ancak bu kurumların dışındaki eğitim programıdır (Ngaka, 2012: 110-111). İnformal eğitim; yetişkinlere ve okul dışında eğitim hizmetlerinden

² TC Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2013, Türkiye'de Yaygın Eğitim, <http://www.apltransfer.gov.tr/data/550acc79369dc52488d41be4/Turkiyede%20Yag%C4%B1n%20Egitim.pdf> (01.06.2016)

yararlanmak isteyen kişilere yönelik düzenli eğitim çabası olarak da tanımlanabilir (Geray: 2002: 1). Aynı zamanda informal eğitim yaşamlarında örgün eğitim olanaklarından kısmen veya tamamen yararlanmaktan mahrum kalmış kişilere; gerek kendi işlerinde, gerekse ulusal kalkınma alanında yararlı olabilecek bilgi ve becerileri kazandırma işleridir (Demirel ve Kaya, 2012: 12).

1.2. Türk Eğitim Sisteminin Gelişimi

Eğitim; insanlara deneyim kazandıran, en iyi fırsatlara erişme imkânı sunan ve yaşamın hangi noktasında olursa olsun, alındığı süreçten itibaren faydalarından yararlanabilmenin sürdürülebileceği bir hizmet sektörüdür (Moessenlechner 2015: 11). Bu hizmet sektörü ülkemizde cumhuriyetin ilan edildiği ilk yıllarda ciddi bir şekilde yeniden dizayn edilmeye başlanmıştır. Bu anlamda çağdaş laik temellere dayanan bir eğitim politikası benimsenmiş ve uygulamaya geçilmiştir (Kazan, 2009: 29). Cumhuriyetin kurulduğu 1923 yılında Türkiye’de toplam 20 ilk öğretmen okulu (İbtida-i Darülmuallimin ve Darülmualimat) vardı. Eğitim süresi 5 yıl olan bu okulların eğitim süresi 1931 yılında 6 yıla çıkarıldı (Ergün, 2008: 69). 1950’li yıllarda ilk ve orta öğretimde Amerikan modeline uygun yapı benimsenerek uygulamaya geçildi. 1960’lı yıllarda planlı kalkınmaya geçilmesi ile birlikte 1961 yılında İlköğretim Kanunu değiştirilerek köy okullarında 3 yıl olan eğitim süresi 5 yıla çıkarıldı (Şen, 2013: 488).

Bu doğrultuda Türk Eğitim Sistemi’nin yapısı cumhuriyetin kuruluşundan başlayarak şekillenmeye başlamıştır. Bu anlamda eğitim sistemimizin şekillenmesinde rol alan yasal bazı düzenlemeler kronolojik olarak aşağıdaki gibi sıralanabilir (Erdoğan, 2011: 12).

- Tevhidi Tedrisat Kanunu (3 Mart 1924)
- Türk Harflerinin Kabulü ve Tatbiki Hakkında Kanun (1 Kasım 1928)
- İlköğretim ve Eğitimi Kanunu (5 Kasım 1961)
- Milli Eğitim Temel Kanunu (14 Haziran 1973)
- Yükseköğretim Kanunu (4 Kasım 1981)
- Mesleki Eğitim Kanunu (5 Haziran 1986)
- Milli Eğitim Bakanlığı’nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun (30 Nisan 1992)
- Sekiz Yıllık Zorunlu Eğitim Kanunu (16 Temmuz 1997)
- Özel Öğretim Kurumları Kanunu (8 Şubat 2007) vb. dir.

Yukarıda ifade edilmesi gereken önemli bir düzenleme de ülkemizde 2012 yılında uygulamaya konulan 12 yıllık zorunlu eğitimidir. Zorunlu eğitimi 12 yıla çıkararak kanun ile birlikte toplumun eğitim süresi yükseltilmesi amaçlanmış ayrıca bireylerin ihtiyaçları ve yetenekleri çerçevesinde eğitim almaları daha kolay hale getirilmiştir (MEB, 2012: 1-2).

1.3. Eğitim Hizmetlerinin Kamusal Mallar İçerisindeki Yeri ve Eğitim Hizmetlerinin Yönetimi

Kamusal mallar genel olarak iki ana başlık altında incelenmektedir. Bunlar tam kamusal mallar ve yarı kamusal mallardır. Devlet tarafından üretilmezse başka türlü üretilmeyecek nitelikteki mal veya hizmetlere tam kamusal mal veya hizmetler adı verilmektedir (Karaslan, 2008: 3). Eğitim hizmetleri literatürde yarı kamusal mal veya hizmet olarak değerlendirilmektedir. Bilindiği üzere yarı kamusal malların faydasının bir kısmı topluma (dışsallık), bir kısmı da hizmetten yararlanan kişiye aittir. Finansmanı kamu ya da özel kişi veya kurumlar tarafından yapılabilir. Bu tür mal veya hizmetlerde fiyat ödenilmediği zaman malın tüketilmesinden alıkonulmak mümkün olup fiyatlama da yapılabilmektedir (Ataç vd., 2002: 24). Yarı kamusal mal veya hizmet olarak değerlendirilen temel eğitim hizmetlerinden yararlanacak kişilerin zorunlu eğitim süresi, yaşı eğitim sistemi vb. ülkeden ülkeye değişmektedir. OECD tarafından eğitim kurumlarının finansal özerklik kriteri olarak saptanan, öğrenci harçlarının tespit edilmesi, okul bina ve donanımların mülkiyetine sahip olma, borçlanabilme, kaynak kullanımındaki özgürlük, çalışanların ücretlerini kendisinin vermesi vb. konular eğitimin

finansmanının kamu tarafından mı yoksa özel sektör tarafından mı karşılanacağı sorularını gündeme getirmektedir (Kavak ve Ateş, 2014: 111).

Eğitim hizmetlerinin temel sorunlarından birisi eğitim hizmet sunumunda yönetim mekanizmasının iyi bir şekilde kurulamaması veya kurulan yönetim sisteminin etkin bir şekilde uygulanamamasıdır. Yönetim kavramı çok geniş değerlendirilebilecek bir kavram olmakla birlikte; eğitim yönetimi alanına genel olarak insan kaynaklarından başlayarak fiziki kaynakların alımı ve kullanımına kadar pek çok konu girmektedir (Aydın 1991: 12-13). Bu konular da genel olarak eğitimde kamu kaynaklarının daha çok kullanılmasından dolayı kamu idarecilerini ilgilendirmektedir. Kamu idarecileri kamu kaynaklarını etkin ve verimli kullanarak yönetmekle görevli olup yönettikleri kurumlardan eğitim alanların sosyal ve ekonomik durumuna bakmadan, eşitsizliğe neden olmadan, çalışmalarını sürdürmeleri gerekmektedir. Bunun için de idareci seçiminin yapılması noktasında daha hassas davranılması gerekmektedir (Doyle, 1976: 252). İdarecilerin idare edememe sorununun çözülmesi ile başlanılacak noktada okulların olmazsa olmazı nitelikli bir eğitim uygulamasının en etkin gücü ve ana ögesi öğretmenlerin sorunlarının çözüme kavuşturulması eğitimde beklenen kalitenin yakalanması için büyük önem arz etmektedir (Çelenk 2016: 87).

Avrupa Birliğine girme sürecine 1994 yılında Gümrük Birliği Anlaşması ile önemli bir yol alan ülkemizde eğitim hizmetlerinin yönetimi ile ilgili olarak 7. Beş yıllık kalkınma planında bazı düzenlemeler yapılmıştır. Yapılan bazı düzenlemeler aşağıdaki gibidir (DPT: 1995: 25-33)³:

- Eğitim en öncelikli sektör olacaktır.
- Milli eğitim sistemimizde yeni bir reform ihtiyacı hâsıl olmuştur. Bu doğrultuda merkez örgütünün yeniden yapılanmaya gitmesi gerekmektedir.
- Bürokrasinin azaltılarak bakanlık taşra örgütlerinin, yerel yöneticilerin, yetki ve sorumluluklarının artırılması, devredilmesi gerekmektedir.
- Milli Eğitim merkez örgütünün yerel yönetimlere yetki devrini yapabilmesi için yasal düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.
- Yapılacak yasal düzenlemelerde ailelerin eğitim hizmetlerine katılımının sağlanabilmesi için de gerekli özen gösterilmelidir.

Yukarıda ifade edilen sorunlar ve çözüm önerileri daha çok eğitim politikalarının istenen seviyede hazırlanamaması, uygulanamaması veya sürekli değişikliklere gidilmesinden kaynaklanmaktadır. Bu noktada eğitim politikaları belirlenirken özellikle eğitim bileşenlerinin fikirlerinin alınması hayati bir önem arz etmektedir. Bu bağlamda eğitim sisteminin paydaşı olarak tanımlanabilecek velilerin ve sivil toplum örgütlerinin fikirlerinin alındığı bir eğitim sistemi daha demokratik bir perspektife sahip olacak, toplum da kabul görme oranı artacaktır (Acar: 2014: 65).

Eğitim yönetimi ile ilgili kullanılan kavramlardan biri de eğitim programı kavramıdır. Literatürde eğitim programının okulu yönetme programı olduğu ifade edilmektedir (Başaran, 1994: 16). Okulu yönetme programı olarak nitelendirilebileceğimiz eğitim programı yönetimi; eğitim sisteminin en önemli üç temel girdisi olan öğretmen, öğrenci ve eğitim programının beraberce daha kaliteli bir şekilde çalışabilmesi üzerinde durmaktadır (Altunoğlu ve Atay, 2005: 3). Bu üçlüden herhangi birindeki kopukluk eğitimin hedefine ulaşmasında bir engel olarak görünmektedir. Bu sorunun en aza indirgenebilmesi ve eğitimde hedeflere ulaşılabilmesi için; uygulanabilir, gerçekçi bir eğitim programı oluşturulması (Aksoy ve Işık, 2008: 237), örgütün tüm üyelerinin katılımının sağlanması, bunun için de demokratik bir planlama kültürünün kurum içinde oluşturulması gerekmektedir (Hess vd., 2014: 1). Belirlenen planlamanın etkin bir şekilde denetlenmesi, denetimlerin sadece durum saptamaya yönelik olmaması, çözüm odaklı denetim sisteminin geliştirilmesi, bunun için de ulusal bir ölçüt geliştirilmesi gerektiği ifade edilmektedir (Öztürk ve Gök, 2010: 43).

³ <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalkinma%20Planlar/Attachments/3/plan7.pdf> adresinden alınmıştır (08.08.2015)

Eğitim hizmetlerinde yönetim konusunda sorun olarak tartışılan konulardan biri de eğitimin merkezden veya yerinden yönetilmesidir⁴. Ülkemizde eğitimde merkezden yönetim hususunda tüm konularda tek elden (Milli Eğitim Bakanlığı) yetkili olup; merkez örgütü üst yöneticileri karar verme yetkisine sahiptir.⁵ Bu sahipliğin boyutu, sınırı, bazı hizmetlerin yerel idarecilere bırakılmaması sorun olarak değerlendirilebilmektedir (Bozan, 2002: 21).

Eğitimde yaşanan sorunların en önemlilerinden biri de bütçe yetersizlikleridir. Dünya genelinde pek çok hükümet kendi vatandaşlarının evrensel temel eğitim standartlarına kavuşabilmesi için kamu kaynaklarından eğitim hizmetlerine önemli mali kaynaklar ayırmaktadırlar. Ayrılan bu kaynaklar daha iyi eğitilmiş bir toplumun alt yapısının oluşturulması içindir (Yuan ve Zhang, 2015: 124). Ülkemizde de iyi bir eğitim sisteminin oluşturulması, eğitimin niteliğinin yükseltilmesi, eğitimin sorunlarının çözümlenmesi için milli eğitim şura kararları, devletin eğitim politikası ve devletin eğitim politikası kapsamında eğitime ayırdığı mali kaynaklar birlikte değerlendirilerek eğitim hizmetlerinden beklenen sonuç alınmaya çalışılmaktadır (Aktaş, vd., 2015: 1455).

Eğitimin ülke kaynaklarının daha verimli kullanılmasını sağlayan bir boyutu olmasına karşın ülkemizde bu boyutun yeterince kullanılmaması önemli bir sorun olarak görülmektedir. Kişilerin sahip olduğu bilgi, beceri, tecrübe gibi değerlerin (beşeri sermaye) (Karagül, 2003: 81) geliştirilememesi ekonomik kalkınma açısından da bir sorun teşkil etmektedir (Taş ve Yenilmez, 2008: 160). Bu noktada verimliliği sağlayacak, beşeri sermayeyi güçlendirecek çalışmaların eğitim politikalarında ya yeterince yer almaması yada eğitim politikalarının yeterince uygulanmaması sorununu gündeme getirmektedir (Biewer vd., 2015: 288).

Eğitim hizmetlerine yeterince finansman ayrılmadığı görüşü ile birlikte yeterli finansman ayrılmamasından dolayı öğrenci başarısının da düşük olduğu pek çok çalışmada göze çarpmaktadır (Durmuşçelebi ve Deliktaş, 2016: 94). Konu ile ilgili istatistikî bilgilere bakıldığında ülkemizde eğitim hizmetlerine merkezi bütçeden ayrılan payın aşağıdaki tablo 1’den de görüleceği üzere gerek gayrisafi yurt içi hâsıla oranları bazında gerekse yüzdesel olarak merkezi yönetim bütçesi içinde aldığı payın her yıl arttığı görülmektedir. Ülkemizde eğitimin finansmanında 2000’li yılların başından itibaren ciddi iyileşmelerin olduğu bilinse de, halen yeterli seviyede merkezi yönetim bütçesinden eğitim hizmetlerinin pay almadığı ifade edilmektedir. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde eğitimin finansmanı genel olarak hep bir sorun teşkil etmiştir (Güngör ve Göksu 2012: 62).

Tablo 1: Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesinin Gayri Safi Yurt İçi Hâsıla İle Merkezi Yönetim Bütçesine Oranı (TL)

YILLAR	GSYH (*)	Merkezi Yönetim Bütçesi (**)	MEB Bütçesi (**)	Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesinin	
				GSYH’ye Oranı (%)	Merkezi Yönetim Bütçesine Oranı (%)
2008	950.534.250.715	222.553.216.800	22.915.565.000	2,41	10,30

⁴ Merkezden yönetim vatandaşlara sunulacak kamu hizmetlerinin; belediye, köy, üniversite gibi devletten ayrı kamu tüzel kişileri tarafından değil, doğrudan doğruya “devlet” tarafından yürütülmesini öngören bir ilkedir (Gözler, 2008: 27).

⁵ Türk Milli Eğitim Sistemi’nde en üst mercide bulunan bakan, bakan yardımcısı, müsteşar ve müsteşar yardımcıları eğitim sistemimizin en üst mercii ve karar mercii konumundadırlar. Bu üst karar mercii danışma organı Milli Eğitim Şurası’dır. Milli Eğitim Şurası; Milli Eğitim’in planlanması, program, müfredat ve periyodik hedeflerin belirlendiği siyasi otorite dışında eğitimcilerin de katıldığı bir organ olup Milli Eğitim Merkez teşkilatının daimi bir kurumu niteliğindedir (Dinç, 1999: 2). Şura eğitim öğretimle ilgili konuları tetkik edip tavsiye niteliğinde karar almaktadır (Güçlü vd. 2015: 129-135). Kuruluşundan bu güne Şura 18 defa toplanmış ve karar almıştır (Gülşen ve Gökyer, 2015: 75).

2009	952.558.578.826	262.217.866.000	27.446.778.095	2,88	10,47
2010	1.098.799.348.446	286.981.303.810	28.237.412.000	2,57	9,84
2011	1.297.713.210.117	312.572.607.330	34.112.163.000	2,63	10,91
2012	1.415.786.010.349	350.898.317.817	39.169.379.190	2,77	11,16
2013	1.565.180.961.710	404.045.669.000	47.496.378.650	3,03	1176
2014	1.719.000.000.000	434.995.765.000	55.74.817.610	3,24	12,81
2015	1.963.000.000.000	472.943.000.000	62.000.248.000	3.16	13.11

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı 2015 Faaliyet Raporu (http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_02/29061209_2015darefaalyetraporu.pdf)

Aşağıdaki tablo 2’de Türkiye’de eğitim hizmetlerine ayrılan pay içerisinde 2013 ve 2014 yıllarında gerçekleşen bütçe uygulamalarına bakıldığında bütçeden en fazla payın personel harcamaları için yapıldığı görülmekte olup bunun da ayrı bir sorun olarak değerlendirilmesi mümkündür (Yatırım harcamalarının daha az olması vb.).

Tablo 2: Milli Eğitim Bakanlığı Bütçe Uygulama Sonuçları

BÜTÇE GİDERİ TÜRÜ	2014		2015	
	Yıl Sonu Gerçekleşen Ödenek	Harcama	Yıl Sonu Gerçekleşen Ödenek	Harcama
Personel Gideri	29.328.958.486.30	38.239.812.838.36	24.913.258.188,82	43.528.688.188,18
Sos. Güvenlik Kurumları	4.020.615.510.00	6.093.664.993.50	5.863.058.120,00	6.844.668.173,91
Mal ve Hizmet Alımları	5.370.491.044.43	5.259.896.553.71	6.510.856.245,32	6.462.807.480,77
Cari transferler	1.510.426.850.00	1.488.594.177.35	1.644.221.411,00	1.625.237.523,44
Sermaye Giderleri	3.029.988.512.54	2.833.84.717.82	3.178.592.606,89	3.113.936.326,49
Sermaye Transferleri	47.330.000.00	42.930.000.00	759.456.846,00	671.976.846,00
TOPLAM	43.307.810.403.27	53.958.739.280.74	42.869.443.418,03	62.247.314.538,79

Kaynak : Milli Eğitim Bakanlığı 2015 Faaliyet Raporu (http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_02/29061209_2015darefaalyetraporu.pdf)

Yukarıdaki tablo 1 ve tablo 2 birlikte değerlendirildiğinde eğitimde kamunun çok büyük bir etkinliğinin olduğu söylenebilir. Zira bu ülkemizde eğitim alanında bu büyüklükteki harcamaya özel sektörün ulaşma imkânı pek de mümkün görünmemektedir. Bu anlamda eğitim alanında devletten beklenen eğitimde fırsat eşitliğini sağlaması sorununa daha ciddi bir yaklaşım göstermesidir (Tezcan 1996: 107). Gelişmekte olan ülkeler grubunda yer alan ülkemizde 1982 Anayasası’nın 10. maddesine göre herkesin kanun önünde eşit olduğu ifade edilmiştir. Bu yönüyle eğitim harcamalarının bu eşitlik ilkesinden hareketle fırsat eşitliğinin temini için sosyal adaleti sağlayacak nitelikte harcamalar olarak görüldüğü söylenebilir (Yılmaz, 2006: 15).

2. Ampirik Arka Plan

Çalışmanın amacı Afyonkarahisar İli kapsamında eğitim sisteminde yaşanan bazı sorunları ve sorunlara yönelik çözüm önerilerini ortaya koyabilmektir. Bu doğrultuda çalışmanın ilk aşamasında Afyonkarahisar İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Afyonkarahisar Belediyesinde görevli 6'şar yönetici ile mülakat gerçekleştirilmiştir. Mülakatta şekillenen sorunlar ve öneriler, çalışmanın temel kısmını oluşturmuştur. Mülakatta ortaya çıkan sorun ve çözüm önerileri tarafımızca derlenerek anket formu oluşturulmuştur. Anket tasarlanırken ulusal ve uluslararası (Colley vd. (2002), Jamieson (2009), Koçak (1995), Taşçı (2008), Yılmaz ve Altinkurt (2011), Sarıçay (2006)) çalışmalar incelenmiştir.

Söz konusu anket formu, alanında uzman akademisyenlerce incelenmiş ve son şekli verilmiştir. Çalışma Afyonkarahisar İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı 6 okul (İki anaokulu, iki meslek lisesi ve iki ilköğretim okulu) ile 6 (Sandıklı, Çay, Sinanpaşa, İscehisar, Bolvadin, Hocalar) ilçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı okullarda ve bunun yanı sıra Afyonkarahisar İl Belediyesi ve Afyonkarahisar İli'ne bağlı 6 İlçe Belediyesinde (Sandıklı, Çay, Sinanpaşa, İscehisar, Bolvadin, Hocalar) yüz yüze anket uygulaması yapılarak tamamlanmıştır.

2.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklem

Araştırma toplam 60 kişi üzerinde yapılmıştır. Araştırmaya dahil edilen kişiler ve görev yerleri, merkezi idareyi temsilen Afyonkarahisar İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve bağlı müdürlükleri (30 kişi) ile, yerel yönetimleri temsilen Afyonkarahisar İl Belediyesi ve 6 ilçe belediyesi çalışanları arasında (30 kişi) gerçekleştirilmiştir. Çalışmada konu değerlendirilirken, hem merkezi idare açısından hem de yerel yöneticiler açısından sonuçların karşılaştırmalı olarak görülmesi hedeflendiğinden, araştırma 2 ayrı grup üzerinde gerçekleştirilmiştir.

2.2. Veri Toplama Aracı

Araştırmada, veri toplama aracı olarak; Afyonkarahisar İli kapsamında eğitim sisteminde yaşanan bazı sorunlar ve sorunlara yönelik çözüm önerilerine ilişkin araştırmacılar tarafından geliştirilmiş bir anket formu kullanılmıştır. 5'li Likert tipine uygun olarak hazırlanan ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0.861'dir. Analizler SPSS istatistiksel programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu oran testin oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir (Altunışık vd., 2010: 124). Yapılan normallik testi sonucunda verilerin normal dağılım sergilemedikleri görülmüştür. Buradan hareketle non-parametrik test tekniklerinden yararlanılacaktır.

2.3. Araştırmanın Hipotezleri

Afyonkarahisar İli kapsamında eğitim sisteminde yaşanan bazı sorunları ve sorunlara yönelik çözüm önerilerini belirlemeye ve değerlendirmeye yönelik yapılan çalışmada 2 ayrı grup mevcuttur. Bu gruplar kendi içinde 2 kategoriye ayrılmaktadır. Buna göre, birinci grup merkezi idareyi temsilen il ve ilçe milli eğitim müdürlükleridir. Diğer grup ise yerel yönetimleri temsilen il ve ilçe belediyeleridir. Söz konusu iki grup kendi içinde, il milli eğitim ve ilçe milli eğitim müdürlükleri olarak ve il ve ilçe belediyeleri olarak ayrılmaktadır. Dolayısıyla toplam mevcut 4 grup söz konusudur. Non-parametrik test yöntemlerinden birisi olan Kruskal-Wallis Testi, gruplar arası tek yönlü varyans analizidir. Analizde toplam 25 değişken yer almaktadır. Analiz için belirlenen hipotezler;

H0(sorunlar): Eğitim hizmetlerinde yaşanan sorunlar hakkında merkezi idare yöneticileri ve yerel yöneticiler arasında anlamlı farklılaşma yoktur

HA(sorunlar): Eğitim hizmetlerinde yaşanan sorunlar hakkında merkezi idare yöneticileri ve yerel yöneticiler arasında anlamlı farklılaşma vardır.

H0(öneriler): Eğitim hizmetlerindeki sorunlar karşısında getirilen öneriler açısından merkezi idare yöneticileri ve yerel yöneticiler arasında anlamlı farklılaşma yoktur

HA(öneriler): Eğitim hizmetlerindeki sorunlar karşısında getirilen öneriler açısından merkezi idare yöneticileri ve yerel yöneticiler arasında anlamlı farklılaşma vardır.

2.4. Verilerin Analizi ve Bulgularının Değerlendirilmesi

Araştırmanın bulguları analiz edilirken gruplar arasındaki farklılıkların ortaya konması amaçlanmaktadır. Milli eğitim müdürlükleri ve belediyeler olmak üzere 2 ayrı grup olduğundan, bu gruplar aşağıda tablo 4'deki gibi kodlanmıştır.

Tablo 3: Anket Katılımcılarının Gruplandırılması

Milli eğitim müdürlükleri açısından	(1) ilçe milli eğitim müdürlükleri	(2) il milli eğitim müdürlüğü
Belediyeler açısından	(3) ilçe belediyeleri	(4) il belediyesi

Söz konusu gruplar itibariyle anket uygulanan toplam 60 kişinin dağılımı tablo 1'de sunulmaktadır. Anketler 2 gruba ayrılarak 30 anket belediyede 30 anket ise il ve ilçe milli eğitim müdürlüklerinde gerçekleştirilmiştir.

Tablo 4: Katılımcıların Yüzdeler Dağılımları

	Sıklık	Yüzde
İlçe Milli Eğitim	6	10,0
İl Milli Eğitim	24	40,0
İlçe Belediye	12	20,0
İl Belediye	18	30,0
Toplam	60	100,0

Eğitim hizmeti yarı kamusal özellikle olup, hem özel sektör hem de kamu sektörü tarafından sunulabilen bir hizmettir. Bu hizmetin bireye sağladığı özel faydanın yanında topluma da ek sosyal faydalar sağlaması söz konusu olduğundan, sunumunda aksaklık yada eksiklik ciddi sorunlara neden olacaktır. Her şeyden önce beşeri sermaye niteliğinde olan işgücünün gelişimi, daha refah bir toplum hedefine ulaşılması, büyüme ve kalkınmanın vazgeçilmez dinamiklerin biri olması nedeniyle eğitim hizmetleri, kamu politikalarının şekillenmesinde üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. Eğitim hizmetlerinin sunumunda karşılaşılan sorunların neler olduğunun genel hatlarıyla tespiti, getirilecek çözüm önerilerinin çeşitlendirilmesine de katkı sağlayacaktır. Bu açıdan öncelikle sorunlar daha sonra çözüm önerileri tüm katılımcılar dikkate alınarak aşağıdaki tablolarda sunulmaktadır. Anket soruları hazırlanırken gerçekleştirilen mülakattan yola çıkarak sorunlar kendi içinde gruplandırılmıştır. Buradan hareketle sorunlar; karar verme açısından karşılaşılan sorunlar, eğitim politikaları açısından karşılaşılan sorunlar, eğitim programları ve eğitim sistemi açısından karşılaşılan sorunlar, hizmet çalışanları ve donanım açısından karşılaşılan sorunlar şeklindedir.

Buradan hareketle 4 başlık altında ele alınan sorunlar karşısında 4 grup katılımcının cevaplarından yola çıkarak yüzdeler dağılımlar aşağıdaki tablolarda sunulmaktadır.

Tablo 5: Merkezi ve Yerel İdareciler Açısından Karar Vermede Karşılaşılan Sorunların Dağılımı

	Kesinlikle katılıyor	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
Karar verme yetkilerinin bakanlık üst yönetim birimlerinde toplanması eğitim hizmetlerinin etkili bir biçimde yerine getirilmesini engellemektedir.	13	38	6	1	1
İlçe Milli Eğitim	2	3	1	0	0
İl Milli Eğitim	5	13	3	1	2

İlçe Belediye	0	10	2	0	0
İl Belediye	6	12	0	0	0
Eğitim hizmetlerinin idari açıdan yönetiminde bürokratik işlemler ve kırtasiyecilik fazladır.	20	31	6	3	0
İlçe Milli Eğitim	1	3	1	1	0
İl Milli Eğitim	10	11	1	2	0
İlçe Belediye	4	6	2	0	0
İl Belediye	5	11	2	0	0
Milli eğitim örgütü merkeziyetçi yapısının büyüklüğünden dolayı taşradaki örgütlerin bütçe ihtiyaçlarını zamanında ve etkili bir şekilde gerçekleştirememektedir.	17	28	13	2	0
İlçe Milli Eğitim	3	2	1	0	0
İl Milli Eğitim	9	5	8	2	0
İlçe Belediye	2	9	1	0	0
İl Belediye	3	12	3	0	0

Karar vermede karşılaşılan sorunlarda katılımcıların büyük bir kısmının "katılıyorum" yada "kesinlikle katılıyorum" gibi ifadelerinin olması, gerek merkezi idareciler gerekse yerel yöneticiler açısından sorunlar konusunda çoğunlukla hemfikir olduklarını göstermektedir. Özellikle eğitim örgütünün merkeziyetçi yapısından dolayı iş ve işlemlerin etkili bir şekilde gerçekleştirilemediği ifade edilmektedir.

Tablo 6: Merkezi ve Yerel İdareciler Açısından Eğitim Politikaları Konusunda Karşılaşılan Sorunların Dağılımı

	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
Eğitim politikaları belirlenirken derslerin teorikte kalması ve uygulamaya dönük sistemin yeterli olmaması önemli bir sorundur.	19	31	6	4	0
İlçe Milli Eğitim	2	4	0	0	0
Milli Eğitim	11	10	2	1	0
İlçe Belediye	8	2	0	2	0
İl Belediye	4	9	4	1	0
Eğitim politikalarında yapılan sürekli değişiklikler nedeni ile uygulamadaki bazı eğitim politikaları yeterince anlaşılammakta ve uygulanamamaktadır.	20	38	1	0	1
İlçe Milli Eğitim	1	4	3	0	0

İl Milli Eğitim	14	10	0	0	0
İlçe Belediye	0	12	0	0	0
İl Belediye	5	12	0	0	1
Eğitim politikalarında projeye dayalı öğrenme modeli yeterince aktif değildir.	15	32	12	1	0
İlçe Milli Eğitim	0	2	4	0	0
İl Milli Eğitim	6	12	5	1	0
İlçe Belediye	4	6	2	0	0
İl Belediye	5	12	1	0	0

Tablo 7: Merkezi ve Yerel İdareciler Açısından Eğitim Programlarında Karşılaşılan Sorunların Dağılımı

	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
12- Eğitim sistemimizde eğitim programları etkili bir şekilde ve zamanında yenilenmemektedir	6	37	12	4	1
İlçe Milli Eğitim	2	3	1	0	0
İl Milli Eğitim	3	9	7	4	1
İlçe Belediye	0	11	1	0	0
İl Belediye	1	14	3	0	0
13- Eğitim programlarına ilişkin veriler etkili bir şekilde analiz edilip uygulamaya yönelik iyileştirmeler zamanında yapılamamaktadır.	10	39	8	3	0
İlçe Milli Eğitim	1	4	1	0	0
İl Milli Eğitim	2	16	3	3	0
İlçe Belediye	4	6	2	0	0
İl Belediye	3	13	2	0	0
9-Milli eğitim sistemimiz liseden yüksek öğretime geçişteki sorunları (öğrencilerin doğru okula yönlendirilmesi, meslek liselerinden daha aktif yararlanılması vb.) çözememiştir.	19	30	10	1	0
İlçe Milli Eğitim	2	3	1	0	0
İl Milli Eğitim	6	11	6	1	0
İlçe Belediye	4	7	1	0	0
İl Belediye	7	9	2	0	0

Eğitim politikalarının belirlenmesi ve uygulanması sürecinde karşılaşılan sorunlar içerisinde özellikle üzerinde durulan 3 tür sorun söz konusudur. Katılımcıların neredeyse tamamının sorunlar konusunda hem fikir olduklarını göstermektedir. Benzer durumun eğitim programları açısından da geçerli olduğu tablo 4'ten gözlenmektedir.

Tablo 8: Merkezi ve Yerel İdareciler Açısından Hizmet Çalışanları ve Donanım Konusunda Karşılaşılan Sorunların Dağılımı

	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
5- Eğitim hizmetinin sunulmasında gerekli teknolojik donanım yeterli değildir.	12	28	7	11	2
İlçe Milli Eğitim	1	1	3	1	0
İl Milli Eğitim	4	8	4	7	1
İlçe Belediye	3	8	0	1	0
İl Belediye	4	11	0	2	1
6-Sivil toplum örgütleri ile okul yönetimleri arasında iletişim ve koordinasyon zayıftır.	11	37	8	4	0
İlçe Milli Eğitim	2	2	1	1	0
İl Milli Eğitim	5	1	3	3	0
İlçe Belediye	1	11	0	0	0
İl Belediye	3	11	4	0	0
10- Eğitim hizmet çalışanlarının başarı düzeyleri belirli aralıklarla yeterince test edilmemekte ve niteliklerini sürekli artıracak bir planlama yapılmamaktadır.	16	31	9	4	0
İlçe Milli Eğitim	1	4	1	0	0
İl Milli Eğitim	8	10	2	4	0
İlçe Belediye	2	8	2	0	0
İl Belediye	5	9	4	0	0
11- Eğitim çalışanlarının ülke içindeki dağılımı dengeli bir şekilde gerçekleştirilememektedir.	14	36	8	1	1
İlçe Milli Eğitim	1	4	1	0	0
İl Milli Eğitim	5	11	6	1	1
İlçe Belediye	5	6	1	0	0
İl Belediye	3	1	5	0	0

Merkezi ve yerel yöneticiler, eğitim hizmeti çalışanlarının özellikle öğretmenlerin yeterli teknolojik donanıma sahip olmadıkları konusunda hem fikirdirler. "Eğitim hizmet çalışanlarının başarı düzeyleri belirli aralıklarla yeterince test edilmemekte ve niteliklerini sürekli artıracak bir planlama

yapılmamaktadır", sorusuna 47 katılımcının katılması ve sadece 4 katılımcının (il milli eğitimde görevli) katılmaması ise, her iki kademede yer alan idarecilerin sorunlar konusunda benzer düşünceye sahip olduklarını göstermektedir.

2.5. Merkezi ve Yerel İdareciler Arasında Eğitim Hizmetleri Sorunsalının Kruskal Wallis İle Analizi

Merkezi ve yerel yöneticilerin eğitim hizmetleri sorunsalı hakkındaki düşüncelerini yansıtan sorulara verdikleri cevaplar 5'li likert ölçeği dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Çalışmada 2 ayrı grup mevcut olup bunlar merkezi ve yerel idare olmak üzere ayrılmaktadır. Merkezi idareyi temsilen Afyonkarahisar İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve bağlı müdürlükleri (30 kişi) ile yerel yönetimleri temsilen Afyonkarahisar İl Belediyesi ve 6 ilçe belediyesi çalışanlarından (30 kişi) oluşmaktadır. Çalışmada konu değerlendirilirken, hem merkezi idare açısından hem de yerel yöneticiler açısından sonuçların karşılaştırmalı olarak görülmesi hedeflendiğinden, araştırma 2 ayrı grup ve her bir grup kendi içinde 2 alt grup olarak ele alındığından toplamda 4 farklı grup üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Kullanılan Kruskal-Wallis Testi, gruplar arası tek yönlü varyans analizinin (One-Way Anova) nonparametrik alternatifidir. Analizde, eğitim hizmetleri sorunsalı hakkında merkezi ve yerel idare açısından görüş birliği yada görüş ayrılığı söz konusu olup olmadığının tespiti için ankete katılanlar gruplara ayrılmıştır. Bu amaç için merkezi idareyi temsil edecek 2 grup ve yerel idareyi temsil etmek üzere 2 grup olmak üzere, toplamda 4 farklı grup ele alınmıştır. Eğitim hizmetleri sorunlarına yönelik geliştirilen çözüm önerileri hakkındaki fikirleri açısından gruplar arasında farklılık olup olmadığı araştırılmak istenmiştir.

Tablo 9. Eğitim Hizmetleri Sorunları Açısından Gruplar Arası Kruskal Wallis Testi

	Gruplar	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
Kalıcı eğitim politikasının oluşturulabilmesi için sivil toplum örgütlerinin katkısının daha fazla olması gerekmektedir	İlçe Milli Eğitim	6	25,58	3	11,447	0,010	Anlamlı (farklılık var)
	İl Milli Eğitim	24	23,04	3			
	İlçe Belediye	12	34,58	3			
	İl Belediye	18	39,36	3			
Gelişmiş ülkelerde uygulanan farklı modeller örnek alınıp ülkemize özgü bir model geliştirilmelidir	İlçe Milli Eğitim	6	28,58	3	0,689	0,876	Anlamsız (farklılık yok)
	İl Milli Eğitim	24	32,10	3			
	İlçe Belediye	12	27,88	3			
	İl Belediye	18	30,75	3			
Eğitim yöneticilerinin atanmasında daha objektif belirlenmesi ve uygulanması	İlçe Milli Eğitim	6	31,92	3	1,154	0,764	Anlamsız (farklılık yok)
	İl Milli Eğitim	24	28,81	3			
	İlçe Belediye	12	34,50	3			
	İl Belediye	18	29,61	3			
Eğitim politikaları belirlenirken belirli bir eğitim standardı oluşturulmalıdır	İlçe Milli Eğitim	6	28,25	3	1,158	0,763	Anlamsız (farklılık yok)
	İl Milli Eğitim	24	31,50	3			
	İlçe Belediye	12	33,46	3			
	İl Belediye	18	27,94	3			
Eğitimde insan kaynakları politikası yeterli olmadığından geliştirilmelidir	İlçe Milli Eğitim	6	21,25	3	4,235	0,237	Anlamsız (farklılık yok)
	İl Milli Eğitim	24	28,06	3			
	İlçe Belediye	12	35,00	3			
	İl Belediye	18	33,83	3			
Eğitimde bölgesel başarı artırılmalı, il/ilçe düzeyinde program oluşturma, ölçme ve değerlendirme komisyonları oluşturulmalıdır.	İlçe Milli Eğitim	6	26,17	3	0,914	0,822	Anlamsız (farklılık yok)
	İl Milli Eğitim	24	29,50	3			
	İlçe Belediye	12	32,00	3			
	İl Belediye	18	32,28	3			

Milli Eğitim örgütü merkez ve taşra olarak yeniden yapılanmaya gitmelidir	İlçe Milli Eğitim	6	17,92	3	8,359	0,039	Anlamlı (farklılık var)
	İl Milli Eğitim	24	26,79	3			
	İlçe Belediye	12	37,67	3			
	İl Belediye	18	34,86	3			
Eğitim sisteminin başarısını ölçecek unsurlardan biri olan sınav sistemi ve sınav içeriğindeki ders konuları öğrencilere çözüm üretme becerisini de kazandıracak şekilde planlanmalıdır	İlçe Milli Eğitim	6	31,58	3	3,281	0,350	Anlamsız (farklılık yok)
	İl Milli Eğitim	24	29,83	3			
	İlçe Belediye	12	24,92	3			
	İl Belediye	18	34,75	3			

Tablo 9' da farklı grupların eğitim hizmetleri sorunlarına yönelik geliştirilen çözüm önerileri hakkındaki fikirleri açısından Kruskal Wallis testi sonuçları verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre sadece 2 öneride; ("*Kalıcı eğitim politikasının oluşturulabilmesi için sivil toplum örgütlerinin katkısının daha fazla olması gerekmektedir*", "*Milli Eğitim örgütü merkez ve taşra olarak yeniden yapılanmaya gitmelidir*"), test sonucu edilen "p" değeri anlamlıdır ($p < 0,05$). Dolayısıyla getirilen iki adet öneri hakkında verilen cevaplarda, gruplar arasında anlamlı düzeyde farklılaşma saptanmıştır.

Kruskal Wallis testinde eğer hipotez red edilirse hangi evrenlerin farklı olduğunun belirlenmesi gereklidir. Hangi evrenin farklı olduğunun belirlenmesi için ikişer ikişer evrenleri karşılaştıran **Bonferroni Düzeltmeli Mann Witney Testi** uygulanabilir. **Çoklu karşılaştırmada "doğru bir hipotezin ret edilmesi anlamına gelen Tip I hata riskinin azaltılması amacıyla belirlenen önemlilik seviyesi, yapılacak karşılaştırma sayısına bölünmelidir** (Akgül ve Çevik, 2003). Belirlenen anlamlılık seviyemiz 0,05 olduğunda karşılaştırılacak grup sayısı 4 ise karşılaştırma sayısı 6'dır. (1-2, 1-3, 1-4, 2-3, 2-4, 3-4), $\alpha = 0,05$ olarak belirlendiğinden $0,05/6 = 0,0083$ olarak bulunur. Tespit edilen 6 grup için bulunan U değerine ilişkin p değerleri artık 0,0083 ile karşılaştırılacaktır. Ancak sonuçların daha anlaşılır ve karşılaştırılabilir olması için merkezi ve yerel idare ayrımı dikkate alınarak, veriler yeniden kodlanmış ve 1 ile 2 numaralı grup 1 olarak yani merkezi idare olarak, 3 ve 4 numaralı gruplar ise 2 olarak yani yerel idare şeklinde kodlanmıştır. Bu açıdan $0,05/2 = 0,025$ olacak ve bulunan U değerine ilişkin p değerleri artık 0,025 ile karşılaştırılacaktır.

Çalışmadaki gruplar aşağıda tablo 10'da belirtildiği gibidir. Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığı öncelikle bu 4 grup arasında test edilmiştir. Sonuçların daha anlaşılır ve karşılaştırılabilir olması için merkezi ve yerel idare ayrımı dikkate alınarak, veriler yeniden kodlanmış ve 1 ile 2 numaralı grup 1 olarak yani merkezi idare olarak, 3 ve 4 numaralı gruplar ise 2 olarak yani yerel idare şeklinde kodlanmıştır.

Tablo 10. Ankete Katılan Çalışma Grupları

Milli eğitim müdürlükleri açısından	(1) ilçe milli eğitim müdürlükleri	(2) il milli eğitim müdürlüğü
Belediyeler açısından	(3) ilçe belediyeleri	(4) il belediyesi

Kodlama sonrasında merkezi idareyi temsilen ilçe milli eğitim müdürlükleri ve il milli eğitim müdürlüğü; yerel idareyi temsilen ilçe belediyeleri ve il belediyesi aynı grupta değerlendirilmiştir (Tablo 11).

Tablo 11. Ankete Katılan Çalışma Gruplarının Değerlendirilmesi

MERKEZİ İDAREYİ TEMSİLEN	(1) ilçe milli eğitim müdürlükleri ve il milli eğitim müdürlüğü
YEREL İDAREYİ TEMSİLEN	(2) ilçe belediyeleri ve il belediyesi

Tablo 12. "Kalıcı eğitim politikasının oluşturulabilmesi için sivil toplum örgütlerinin katkısının daha fazla olması gerekmektedir" Önerisinin Mann Witney U Testi Sonuçları**

	Gruplar	Sıra Ortalaması	Z	Mann Witney U	P
Kalıcı eğitim politikasının oluşturulabilmesi için sivil toplum örgütlerinin katkısının daha fazla olması gerekmektedir	(1)	23,55	-3,275	241,500	0,001**
	(2)	37,45			

Not: **Karşılaştırma sayısı açısından hesaplanan 6 grup dikkate alınmıştır ve $p < 0,025$

Tablo 13: "Milli Eğitim örgütü merkez ve taşra olarak yeniden yapılanmaya gitmelidir" Önerisinin Mann Witney U Testi Sonuçları**

	Gruplar	Sıra Ortalaması	Z	Mann Witney U	P
Milli Eğitim örgütü merkez ve taşra olarak yeniden yapılanmaya gitmelidir	(1)	25,02	-2,595	285,500	0,009**
	(2)	35,98			

Not: **Karşılaştırma sayısı açısından hesaplanan 6 grup dikkate alınmıştır ve $p < 0,025$

Tablo 12 ve 13'deki sonuçlar göstermektedir ki, " Milli Eğitim örgütü merkez ve taşra olarak yeniden yapılanmaya gitmelidir" önerisi ile " Kalıcı eğitim politikasının oluşturulabilmesi için sivil toplum örgütlerinin katkısının daha fazla olması gerekmektedir", önerisi hakkında; yerel yönetimler ile merkezi temsilen Milli Eğitim Müdürlükleri arasında farklılık söz konusudur. Tablodaki sonuçlardan yola çıkarak; ilçe belediyeleri ve il belediyesinin Milli Eğitim örgütünün yeniden yapılanması konusunda daha kararlı ve istekli oldukları söylenebilir. Bulunan sonuç göstermektedir ki; söz konusu yeniden yapılanma özellikle merkez ve taşra teşkilatı olarak yeniden ele alınmalıdır. Özellikle eğitim hizmetleri konusunda yerel yönetimlerin görev ve sorumlulukları ile yetkilerinin daha kesin bir şekilde belirlenmesinin önem arz ettiği görülmektedir. Bu çerçevede yerel yönetimlerin eğitim hizmetlerinin sunum sürecinin çeşitli aşamalarında, kısmen de olsa sorumluluk almaları merkezi idare açısından da olumlu bir destek sağlayacaktır.

SONUÇ

Eğitim hizmeti, özel kesim ve kamu kesimi tarafından sunulan yarı kamusal nitelikte mal ve hizmetler kapsamında ele alınmaktadır. Pozitif dışsallıklar ve toplumsal refahın artmasına sağladığı katkı nedeniyle eğitim hizmetleri, beşeri sermaye niteliğinde olan ve sosyo-ekonomik büyümeyi ve kalkınmayı etkileyen önemli bir hizmettir. Eğitim hizmetinin yarı kamusal mal ve hizmet niteliğinde olması, merkezi idarenin hizmetin sunum sürecinde ilk ve öncelikli yetkili olmasını olağan kılmaktadır. Ancak merkezi idarenin yanında yerel yönetimlerin de eğitim hizmet sunumundaki rollerinin neler olabileceği, yerleşme sürecinde yerel yönetimlere hangi alanlarda yetkiler verilebileceği, hangi alanlarda ise yetkiler verilemeyeceği önemli bir husustur. Dolayısıyla literatürde özellikle eğitim hizmetlerinin siyasi, mali ve idari yönleriyle yerleşme süreci sorgulanmaktadır. İdari ve mali açıdan söz konusu hizmetin yerleşmesi kadar, hizmet sağlayıcıları açısından, eğitim hizmetlerinin kalite ve etkinliğinin artırılması, üzerinde durulması gereken bir konudur.

Bu amaç doğrultusunda yapılan çalışma ile, İl Milli Eğitim Müdürlükleri ve İl Belediye Yöneticileri açısından eğitim hizmetlerinin mevcut durum itibarı ile sorunları ve idarecilerin beklentileri değerlendirilecektir. İl Milli Eğitim Müdürlükleri ve İl Belediye Yöneticileri'nin seçilmesindeki amaç ise, hem merkezi hem yerel boyutuyla konuyu ele alabilmektir. Bu sayede eğitim hizmetleri sorunsalına her iki grup itibarıyla bakılabilecektir.

Konuya bölgesel bakış açısı kazandırmak amacıyla Afyonkarahisar bölgesi tercih edilmiştir. Araştırmaya dahil edilen kişiler ve görev yerleri, merkezi idareyi temsilen Afyonkarahisar İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve bağlı müdürlükleri (30 kişi) ile, yerel yönetimleri temsilen Afyonkarahisar İl Belediyesi ve 6 ilçe belediyesi çalışanlarıdır (30 kişi). Çalışmada konu değerlendirilirken, hem merkezi idare açısından hem de yerel yöneticiler açısından sonuçların karşılaştırmalı olarak görülmesi hedeflendiğinden, araştırma 2 ayrı grup üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bu gruplar kendi içinde 2 kategoriye ayrılmaktadır. Buna göre, birinci grup merkezi idareyi temsilen il ve ilçe milli eğitim müdürlükleridir. Diğer grup ise yerel yönetimleri temsilen il ve ilçe belediyeleridir. Söz konusu iki grup kendi içinde, il milli eğitim ve ilçe milli eğitim müdürlükleri olarak ve il ve ilçe belediyeleri olarak ayrılmaktadır. Dolayısıyla toplam mevcut 4 grup söz konusudur.

Yapılan analiz sonuçlarında özellikle eğitim politikalarının oluşturulması sürecinde merkezi idarenin diğer paydaşlarla iletişim ve koordinasyon içinde olmasının önemi göze çarpmaktadır. Özellikle kalıcı eğitim politikalarının oluşturulması için sivil toplum örgütlerinin katkısının yadsınmaz öneme sahip olduğu konusunda bulgular tespit edilmiştir.

Bununla birlikte Milli Eğitim örgütünün, merkez ve taşra olarak yeniden yapılanmaya gitmesi konusunda gruplar arasında anlamlı düzeyde farklılaşma saptanmıştır. Bu farklılaşmanın gruplar arasındaki dağılımına bakıldığında ise; ilçe belediyeleri ve il belediyesinin, Milli Eğitim örgütünün yeniden yapılanması konusunda daha kararlı ve istekli oldukları söylenebilir. Ayrıca sivil toplum örgütlerinin de eğitim politikalarının oluşturulmasında aktif rol alması gerektiği konusunda, yerel yönetimler daha isteklidir.

KAYNAKÇA

- Acar, Alper (2014), “4+4+4 Eğitim Sistemi Hakkında Öğrenci Velilerinin Görüşleri”, III. Sakarya’da Eğitim Araştırmaları Kongresi Bildiriler Kitabı, (Sakarya Üniversitesi Kongre ve Kültür Merkezi)
- Aksoy, E. ve Işık, H. (2008). “İlköğretim Okulu Müdürlerinin Öğretim Liderliği Rollerini”, *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19, s. 235-249.
- Akyüz, Yahya (2012), *Türk Eğitim Tarihi*, Genişletilmiş Sekizinci Basım, Pegem Akademi Yayınları, Ankara
- Altunoğlu, B. D., Atay, E. (2005), “Daha Etkili Bir Biyoloji Öğretimi İçin Öğretmen Beklentileri”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, s.19 -28.
- Aydın, M. (1991), *Eğitim Yönetimi*, Ankara: Hatipoğlu Yayınevi.
- Biewer Gottfried, Buchner Tobias, Shevlinb Michael, Fiona Smyth, Jan Siska, Sárka Kánová, Miguel Ferreira, Mario Toboso-Martine, Susana Rodríguez Díaz. (2015), “Pathways to Inclusion in European Higher Education Systems”, *European Journal of Disability Research*, Volume 9, Issue 4, p. 278-289
- Bozan, M. (2002), *Merkeziyetçi Yönetimden Yerinden Yönetime Geçişte Alternatif Yaklaşımlar (Milli Eğitim Bakanlığı Örneği)*, Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Colley, Helen, Hodgkinson Phil, Malcolm Janice (2002), “Non-formal learning: mapping the conceptual terrain, a consultation report”. Other. University of Leeds, Leeds. http://www.infed.org/archives/e-texts/colley_informal_learning.htm (15.03.2016)
- Çelebi, A. Kemal ve Yalçın A. Zafer (2008), “Kamusal Mallar Teorisinin Gelişimi: Bölgesel Kamusal Mallar”, *Yönetim ve Ekonomi*, Cilt:15 Sayı:2 Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Manisa
- Çelenk Süleyman (2016), “Öğretmen Eğitiminde Sorunlar, Çıkılmazlar ve Bir Öğretmen Eğitimi Reform Önerisi”, 25. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi / 21-24 Nisan 2016 / Antalya
- Demirel Ö., Kaya Z. (2010), *Eğitim Bilimine Giriş*, Pegem Akademi Yayınları, 7. Baskı, Ankara
- Dib, Claudio Zaki (1987), “Formal, Non-Formal And Informal Education: Concepts/Applicability” Institute of Physics University of Sao Paulo, Brazil.
- Doyle Walter (1976), “Educational Opportunity a National Commitment” Educational Leadership, North Texas Universty, Denton, p.252-256.
- DPT Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, 1996-2000.
- Durmuşçelebi Mustafa ve Deliktaş Murat (2016), “Meslek Liselerinde Yaşanan Sorunlar ve Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeyleri ile İlişkisi - Kayseri İli Örneği”, 25. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi / 21-24 Nisan 2016 / Antalya.
- Erdoğan İrfan, (2011), *Eğitim ve Okul Yönetimi*, Alfa Yayınevi.
- Ergün Mustafa (2008), “Öğretmen Yetiştirme Tarihimizde Köy Eğitmeni Yetiştirme Kursları”. Öğretmen Okullarının 160. Yılı. Ankara 2008, s. 69-77.
- Fidan N., Eredem M. (1992), *Eğitime Giriş*, Alkim Yayınevi, Ankara.
- Geray, C. (2002), *Halk Eğitimi*, İmaj Yayınevi, Ankara.
- Göker Zeliha, (2009), “Küresel Kamusal Bir Mal: Finansal İstikrar”, *Akdeniz Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, S.17 s. 7-22
- Güngör Gonca ve Gölksu Alper (2013), “Türkiye’de Eğitimin Finansmanı ve Ülkelerarası Bir Karşılaştırma”, *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, Cilt:20, Sayı:1

- Haddad, Wadi D. (1995), *Education Policy-Planning Process: An Applied Framework*, Unesco: International Institute For Educational Planning, Paris.
- Heaspcioğlu, M. (1992), “Kamu Kesiminin Eğitim Harcamalarının Analizi”, *Maliye Dergisi*, S.149.
- Hess Michael, Johnson Jerry, Reynolds Sharon (2014), “A Developmental Model for Educational Planning: Democratic Rationalities and Dispositions” *NCPEA International Journal of Educational Leadership Preparation*, Vol. 9, No. 1 – March, 2014 ISSN: 2155-9635
- Hoşgörür, V., Gezgin, G. (2005), “Ekonomik ve Sosyal Kalkınmada Eğitim” *Yüzüncü Yıl Eğitim Fakültesi eF Elektronik Dergisi* (<http://efdergi.yyu.edu.tr>). Haziran.2005. Cilt II, Sayı:1.
- Jamieson P. (2009), *The Matter of Informal Learning Planning for Higher Education*, 37 (2), p.18-25.
- Karagül, Mehmet, “Beşeri Sermayenin Ekonomik Büyümeyle İlişkisi ve Etkin Kullanımı” *Akdeniz Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 5, 2003, s.79–90.
- Kavak Yüksel ve Ateş Haydar (2014), “OECD, Ülkeleri İle Türkiye’de Yükseköğretimin ve Finansmanın Karşılaştırılması ve Türkiye için Finansman Yönetimi Model Önerisi, 9. Ulusal Eğitim Yönetimi Kongresi, Siirt.
- Kazan Metin (2009), *Osmanlı’dan Cumhuriyete Bolu’da Eğitim Kurumları*, Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kızıloluk Hakkı (2007), “Ekonominin Eğitimin Amaçları ve İçeriği Üzerindeki Etkileri”, *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, C.8, S.1, s. 21-30.
- Koçak Usluel, Yasemin (1995), *Milli Eğitim Bakanlığı Merkez Örgütü Yöneticilerinin Yerelleşme Konusundaki Görüşleri*, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ankara.
- Minzu, Ioana Florina (2015), “Educational System - A Priority Concern of The European Union”, *Internal Auditing & Risk Management*, X, 3 (39) September 2015 .
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2012), *Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2011-2012*, Ankara.
- Moessenlechner Claudia, Obexer, Sixl Karin -Daniell and Juergen, Seeler Matthias (2015), “E-Learning Degree Programs—A Better Way to Balance Work and Education?”, *iJAC– Volume 8, Issue 3*, p. 11-17.
- Nadaroğlu Halil, (1996), *Kamu Maliyesi Teorisi*, Beta Basım, İstanbul.
- Ngaka Willy, (2012), “Exploring Formal and Non-formal Education Practices for Integrated and Diverse Learning Environments in Uganda”, *The International Journal of Diversity in Organizations, Communities and Nations* Volume 11, Issue 6, <http://www.Diversity-Journal.com>, ISSN 1447-9532, p.109-111.
- Öztürk, Ş. ve Gök, T. (2010), İlköğretim Okullarının Kurum Denetiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Okul Müdürlerinin Görüşleri (Muğla İli Örneği), 11. Uluslararası Katılımlı Eğitim Denetimi Kongresi. 23-25 Haziran 2010 Kütahya Dumlupınar Üniversitesi.
- Paliwal Deepak, (2016), A Study of the Attitude of the Respondents Towards Continuing Education Programme (With special reference to Nainital District of Uttarakhand state), *Journal of Alternative Perspectives in the Social Sciences*, Volume 7, No 3, p. 433-452.
- Rizvi And Lingard Ford (2010), *Globalizing Education Policy*, Routledge, Canada.
- Sarıçay Nesrin (2006), “Türkiye’de Eğitim Sektörünün Sorunları”, *Eğitimin Ekonomik Boyutu ve Çözümleri*, İzmir Ticaret Odası Araştırma ve Meslekleri Geliştirme Müdürlüğü Arge Bülteni.
- Şen A. (2013), “Osmanlı’dan Günümüze Eğitimde Modernleşme Çabaları”, *Ekev Akademi Dergisi*, 17 (57), s. 477-492.

- Taş,U. ve Yenilmez, F. (2008). “Türkiye’de Eğitimin Kalkınma Üzerindeki Rolü Ve Eğitim Yatırımlarının Geri Dönüş Oranı”, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1).
- Taşçı Hafize (2008), *Yerel Yöneticiler ve Okul Yöneticilerinin Eğitimde Yerelleşmeye İlişkin Kendilerini Hazır Görme Durumları*, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tezcan, Mahmut (1996), *Eğitim Sosyolojisi*, 10. Baskı, Feryal Matbaası, Ankara.
- Tozlu, N. (1997), *Eğitim Felsefesi*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Yılmaz Kürşad, Altinkurt Yahya, (2011), “Öğretmen Adaylarının Türk Eğitim Sisteminin Sorunlarına İlişkin Görüşleri”, *Uluslar arası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1.
- Yılmaz, H. H. (2006), “İstikrar Programlarında Kalite Sorunu: 2000 Sonrası Dönem”, Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı TEPAV Yayınları Matsa Basımevi, Ankara.
- Yuan Cheng, Lei Zhang (2015), “Public education spending and private substitution in urban China”, *Journal of Development Economics*, 115, p. 124–139.